

SKOGSDUVAN MINSKAR

I KVARKEN

Sedan 1979 uppföljs förekomsten av skogsduva i ett ca. 40 kvadratkilometer stort undersökningsområde i södra Korsholm. I OA-Natur 1987—88 redovisades holkprojektets utveckling fram till år 1987 (Wistbacka 1988).

Undersökningen har fortsatt inom holkområdet där nuförtiden 150 holkar och spillkråkshål årligen genomgås. Antalet duvholkar utanför detta område ökades 1988 och 1989 och antalet är nu 42. Ytterligare ingår uppgifter från ett holkområde i Pjelax med ca. 30 holkar.

Holkarna i undersökningsområdet kontrolleras vanligen 1—2 ggr/månad från maj—september. I de övriga områden sker kontrollen främst i maj.

Utvecklingen i holkområdet i södra Korsholm

Den snabba ökningen fram till år 1987 förbyttes i en nästan lika snabb minskning år 1988—89 (fig. 1)

Den snabba ökningen från 1986—87 var förmodligen en samverkan mellan 3 faktorer: Det ökade holkantalet, en god unproduktion 1986 samt en kall vinter 1986—87.

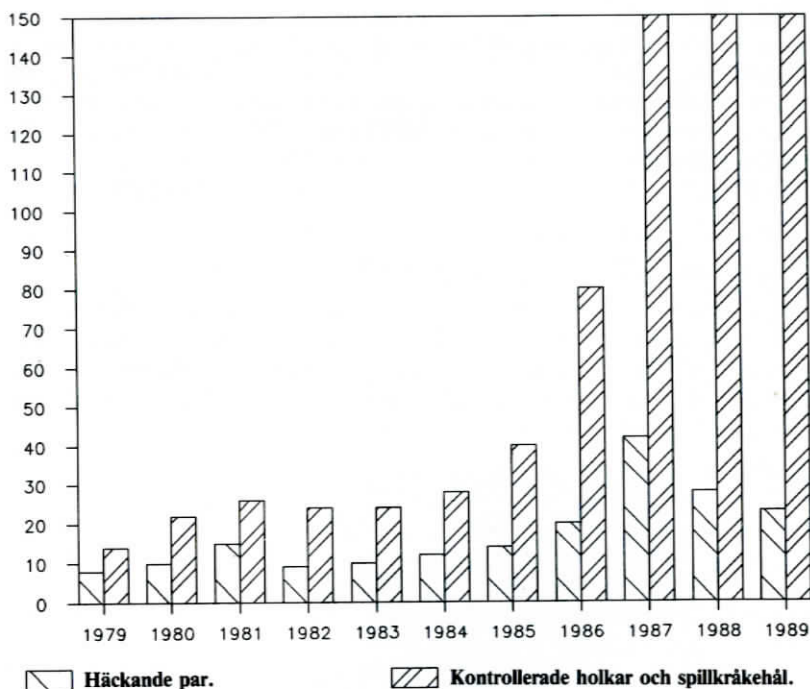
De två förstnämnda faktorerna verkar entydiga medan vintern 1986—87 nog kunde diskuteras. Vintern var en av 1900-talets kallaste såväl i Norden som i skogsduvans övervintringsområden i sydvästra Frankrike och norra Spanien. Detta borde ju ha lett till en minskning av beståndena.

Normalt är jakttrycket speciellt i Frankrike mycket hårt. (Karhumäki 1983). Under denna vinter kan duvorna ha övervintrat längre söderut och klarat sig bättre undan vinterjakten. De som övervintrade i Frankrike besvärades heller inte av jakt då denna inställdes pga kylan.

År 1988 var antalet par som inledde häckningssäsongen längre än år 1987. Detta trots att antalet flygga ungar i undersökningsområdet var mycket större år 1987 än år 1986. Vintern 1987—88 var mycket varm och således jaktvänligt. Antalet återlämnade återfynd av skjutna duvor från Frankrike var likväl endast ett.

Minskningen från år 1988 är däremot lättare att förklara. År 1988 upptäckte nämligen en eller flere mårdar fördelarna med holkhäckande duvor.

Antalet häckande par

Fig. 1. Antalet kontrollerade häckande par/år av skogsduva 1979—89 i ett 40 km² stort undersökningsområde.

I maj-juni 1988 konsumerade mårdarna 8 vuxna häckande duvor och ytterligare flere äggkullar. Detta ledde till en direkt minskning av stammen och ungprouktionen under sommaren var mycket låg.

Värst drabbades det tätaste delbeståndet. År 1987 häckade minst 16 par i en liten koloni. I maj 1988 var antalet par 7 men mårdarna tog 3 av dessa föräldrar och plundrade flere äggkullar. Detta ledde till att den konstaterade ungprouktionen i området var också nu endast 4 ungar jämfört med uppemot 40 året innan. År 1989 häckade endast 4 par i området och en hona togs av mård. Ungprouktionen var endast 4 ungar. Predationen på duvor kan också ha ökat av att duvhöken år 1988 tagit sitt gamla revir i besittning. Jagande duvhök sågs i området vid två tillfällen i maj 1988.

En stor del av totalminskningen kan således förklaras med att detta delbestånd slagits ut. Jfr Saari&Nummelin (1987).

Utvecklingen i andra områden

I Pjelaxområdet har antalet vårhäckningar minskat från 5 år 1986 till 1 år 1989. En möjlig bidragande orsak är konkurrens med en ökad kajstam.

I de 42 övriga holkarna utanför undersökningsområdet konstaterades den första häckningen av skogsduva sedan utsättandet inleddes år 1986. Detta skedde i Laihela där skogsduvestammen eljest också är rätt stark. Häckningsförsöket misslyckades dessvärre. Dessa holkar har, speciellt då de placerats i mindre skogsområden på åkrar, ofta ockuperats av kajor.

Försök att hindra mårdens predation

I maj 1988 utvecklades en skyddsplåt mot mård. Dess mått är $0,5 \times 1$ m. En förutsättning för att plåten skall fungera är att holken sätts på en slät stam och att det inte finns något träd i närheten via vilket mården kan hoppa direkt in i öppningen. Öppningen skall svängas mot norr för att förhindra att holkinvånarna dör av värmeslag.

*Bild 1: En pärluggla förevisar holk med skyddsplåt mot mård. För ökande av säkerheten kan plåtens nedre kant böjas snett utåt.
Foto: Ralf Wistbacka.*

”Plåtholkarna” accepterades redan år 1988 av duvorna och två lyckade häckningar konstaterades. En tredje häckning misslyckades men det torde ha berott på att duvföräldrarna förolyckadts. År 1989 fanns 38 holkar med mårdplåt i terrängen. Av 22 häckningar i dessa misslyckade 8. I två fall hade en mård tydligen hoppat i från ett närbeläget träd och i två fall hade den kunnat pasera plåten då holken var sgs lika bred som plåten. Dessa missförhållanden har sedemera korrigerats.

Men i 4 fall kan en mård omöjligen ha kommit in i holken och en möjlighet är då att någon fågel kalasat på äggna. Vilken art det är fråga om är svårt att säga men hackspettar eller kråkfåglar är ett troligt alternativ och önskvärt framom att motsvarande manövrar in i holken skulle företas av sparvhökar.

Andra fågelarter som genomfört lyckade häckningar i plåtholkar är: Knipa, kaja, pärluggla, talgmes och rödstjärt.

De första plåtarna byggdes av överskottsplåt till en kostnad av ca. 1,50 mk/st. Ifall galvaniserad plåt användes är materialkostnaden ca. 10 mk/plåt.

Fångande av vuxna skogsduvor

Redan i augusti år 1987 fångade jag två vuxna skogsduvor med hjälp av en enkel fångstlucka av samma typ som användes för fångst av holkhäckande småfåglar. Skåran i luckan skall helst inte vara mer än 3—4 cm bred. Om den är bredare kan duvorna krångla sig ut igen inifrån holken.

År 1987 var fortsatta fångsförsök omöjliga då inga sena häckningar skedde. År 1988 gjorde jag endast ett misslyckat fångstförsök.

Från maj-september 1989 fångade vi 17 olika vuxna skogsduvor. Av dessa var överraskande nog endast 3 ringmärkta från förut (nära 200 boningar har ringmärkts sedan 1980). Alla hade ringmärkts inom undersökningsområdet och den äldsta hade ringmärkts som bounce i juli 1985.

Det visade sig att det gick att fånga vuxna duvor medan ungarna var 14—30 dygn gamla. Inga kullar övergavs och det faktum att en del vuxna duvor fångades två gånger samma dag visar att fångsten inte kan ha verkat alltför avskräckande.

Återfångst av duvor ringmärkta tidigare samma år visade att de olika häckningarna kunde vara belägna upp till en kilometer ifrån varandra och i helt skilda skogsområden. Likaså hade följande kull startats medan ungarna i den föregående var ungefär halvuxna.

Detta innebär att stor noggrannhet bör beaktas vid bestämmandet av det totala antalet par. Endast samtidiga vårhäckningar i april-maj kan användas. ”Nya” par som dyker upp på ett tidigare tomt ställe i juni kan ha häckat på andra ställen inom undersökningsområdet.

Parantalet 1988—89 har beräknats enligt dessa kriterier. Antalet år 1987 i figur 1 är en aning för högt. Det korrigerade antalet torde vara strax under 40.

Bild 2: Häckande skogsduva 15.9.1989. Foto: R. Wistbacka.

Det faktum att man kan fånga vuxna duvor innebär att följande häckningsbiologiskt viktiga saker kan studeras eller bestämmas:

- antalet kullar/par. Genom ringmärkning konstaterades att flere par födde upp 3 kullar 1989.
- boplatstrohet och årsdödlighet hos vuxna duvor
- emigration och immigration

En 2-årig duva, ringmärkt i undersökningsområdet som bounge, sköts under häckningstid i Laihela. Måhända det stora antalet icke ringmärkta gamla duvor berodde på invandring från andra delar av häckningsområdet?

Avslutning

De tekniska förutsättningarna för att hjälpa den hotade skogsduvan med holkar börjar således vara utredda. Predation av däggdjur kan förhindras med plåtskydd och predation av fåglar kan man försöka minimera genom ett tillräckligt glest holknät.

Det är givetvis fortfarande viktigt att spara hålträd och om hålhäckande arter skall vara beroende av holkar för sin fortlevnad kan det ses som ett tecken på att det moderna skogsbruket inte lyckats i sin naturhänsyn.

Litteratur: Saari L., 1984: Skogsduva; I Boken Finlands Fågelatlas. Karhumäki J. & Jukka Nummelin: Mera skogsduvor genom viltvård: Jägaren 2: 1987.

Wistbacka Ralf, 1988; Skogsduvan ökar i Kvarken. OA-Natur 1987—88.

Ett stort tack riktas till: Bjarne Mara, Arvid Nygård, Rune Lång och Patrick Byholm.